

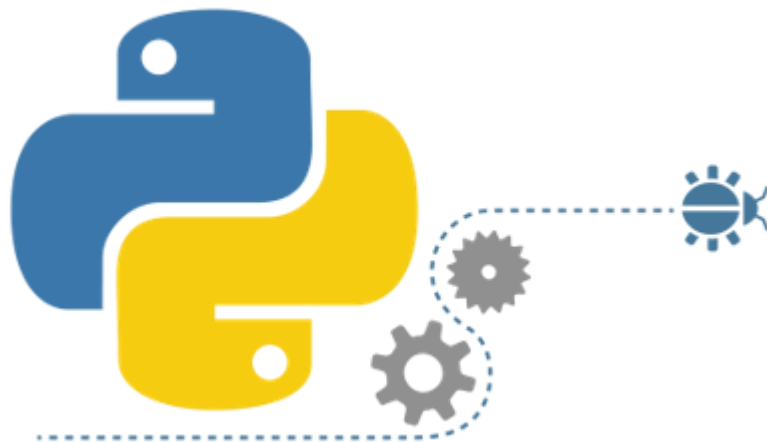
LẬP TRÌNH TRÍ TUỆ NHÂN TẠO

THS. VƯƠNG XUÂN CHÍ

VXCHI@NTT.EDU.VN

0903 270 567

CHƯƠNG 3

CHUỖI & DANH SÁCH

1. *Kiểu dữ liệu tuần tự
(sequential data type)*
2. *String (chuỗi)*
3. *List (danh sách)*
4. *Tuple (hàng)*
5. *Range (miền)*

Ôn lại

- Python hỗ trợ kiểu số rất mạnh và nhiều loại phép tính phong phú
- Sử dụng **if** cho tất cả các nhu cầu rẽ nhánh
- Phép toán **if** cho phép viết lệnh một cách tự nhiên
- Vòng lặp **while** tương tự như các ngôn ngữ khác
 - Ngoại trừ việc có thể có thêm khối **else**
- Vòng lặp **for** cho phép lần lượt thực hiện lặp với các giá trị nhận được từ một danh sách
- Sử dụng từ khóa **def** để định nghĩa một hàm, hàm có thể có các tham số mặc định

Kiểu dữ liệu tuần tự (sequential data type)

Kiểu dữ liệu tuần tự

- **Kiểu dữ liệu tuần tự**: kiểu dữ liệu chứa bên trong nó các dữ liệu con nhỏ hơn và thường được xử lý bằng cách lấy ra từng phần-tử-một (bằng vòng for)
 - Các kiểu dữ liệu chứa bên trong nó các dữ liệu nhỏ hơn thường được gọi là các container (bộ chứa)
 - Khái niệm “tuần tự” nhấn vào việc xử lý từng phần tử một, nhưng không nhất thiết đây là cách xử lý duy nhất
- Có 3 kiểu tuần tự thông dụng là **list**, **tuple** và **range**
- Có nhiều kiểu khác như **string**, **bytes**, **bytearray**,...hoặc các lập trình viên có thể tự tạo kiểu riêng theo nhu cầu .

String (chuỗi)

Kiểu chuỗi

- Một chuỗi được xem như một hàng (**tuple**) các chuỗi con độ dài 1
 - Trong python không có kiểu kí tự (character)
 - Nội dung của chuỗi không thay đổi được, khi ghép thêm nội dung vào chuỗi thực chất là tạo ra chuỗi mới
 - Hàm **len(s)** trả về độ dài (số chữ) của s
- Phép toán với chuỗi:
- Phép nối chuỗi (+): **s = "Good" + " " + "Morning!"**
 - Phép nhân bản (*): **s = "AB" * 3 # số nguyên**
 - Kiểm tra nội dung: **s in '1ABABABCD' # True**

Chỉ mục trong chuỗi

- Các phần tử (các chữ) trong chuỗi được đánh số thứ tự và có thể truy cập vào từng phần tử theo chỉ số.
- **Python duy trì 2 cách đánh chỉ mục khác nhau:**
 - *Đánh từ trái qua phải: chỉ số đánh từ 0 trở đi cho đến cuối chuỗi*
 - *Đánh từ phải qua trái: chỉ số đánh từ -1 giảm dần về đầu chuỗi*

C	H	I	V	U	O	N	G
0	1	2	3	4	5	6	7
-8	-7	-6	-5	-4	-3	-2	-1

Cắt chuỗi

- Dựa trên chỉ mục, phép cắt chuỗi cho phép lấy nội dung bên trong của chuỗi bằng cú pháp như sau

<chuỗi>[vị trí A : vị trí B]

<chuỗi>[vị trí A : vị trí B : bước nhảy]

- Giải thích:

- Tạo chuỗi con bắt đầu từ **<vị-trí-A>** đến trước **<vị-trí-B>**
(Tức là chuỗi con sẽ không gồm vị trí B)
- Nếu không ghi **<vị-trí-A>** thì mặc định là lấy từ đầu
- Nếu không ghi **<vị-trí-B>** thì mặc định là đến hết chuỗi
- Nếu không ghi **<bước-nhảy>** thì mặc định bước là 1
- Nếu **<bước-nhảy>** giá trị âm thì sẽ nhận chuỗi ngược lại

Cắt chuỗi

```
s = '0123456789'
print(s[3:6]) # 345
print(s[3:]) # 3456789
print(s[:6]) # 012345
print(s[-7:-4]) # 345
print(s[-4:-7]) #
print(s[-4:-7:-1]) # 654
print(s[:len(s)]) # 0123456789
print(s[:len(s)-1]) # 012345678
print(s[:]) # 0123456789
print(s[len(s)::-1]) # 9876543210
print(s[len(s)-1::-1]) # 9876543210
print(s[len(s)-2::-1]) # 876543210
```

Định dạng chuỗi

- Dùng toán tử **%**: **<chuỗi> % (<các tham số>)**
 - Bên trong <chuỗi> có các kí hiệu đánh dấu nơi đặt lần lượt các tham số
 - Nếu đánh dấu **%s**: thay thế bằng tham số dạng chuỗi
 - Nếu đánh dấu **%d**: thay thế bằng tham số dạng nguyên
 - Nếu đánh dấu **%f**: thay thế bằng tham số dạng thực

- Ví dụ:

```
"Chao %s, gio la %d gio" % ('nguyenvana', 10)
```

```
# Chao nguyenvana, gio la 10 gio
```

```
"Can bac 2 cua 4 = %f" % (4**0.5)
```

```
"Can bac 2 cua 2 = %10.3f" % (2**0.5)
```

```
"Can bac 2 cua 2 = %10f" % (2**0.5)
```

```
"Can bac 2 cua 2 = %.7f" % (2**0.5)
```


Định dạng chuỗi

- Python cho phép định dạng chuỗi ở dạng **f-string**

```
myname = 'DHNTT'
```

```
s = f'This is {myname}.' # 'This is DHNTT.'
```

```
w = f'{s} {myname}' # 'This is DHNTT. DHNTT '
```

```
z = f'{{s}} {s}' # '{s} This is DHNTT.'
```

- Mạnh mẽ nhất là định dạng bằng format

điền lần lượt từng giá trị vào giữa cặp ngoặc nhọn

```
'a: {}, b: {}, c: {}'.format(1, 2, 3)
```

điền nhưng không lần lượt

```
'a: {1}, b: {2}, c: {0}'.format('one', 'two', 'three')
```

```
'two same values: {0}, {0}'.format(1, 2)
```

điền và chỉ định từng giá trị

```
'1: {one}, 2: {two}'.format(one=111, two=222)
```

Định dạng chuỗi

Định dạng bằng format cho phép căn lề phong phú

```
# căn giữa: 'aaaa'
'{:^10}'.format('aaaa')
# căn lề trái: 'aaaa'
'{:<10}'.format('aaaa')
# căn lề phải 'aaaa'
'{:>10}'.format('aaaa')
# căn lề phải, thay khoảng trắng bằng -: '-----aaaa'
'{:->10}'.format('aaaa')
# căn lề trái, thay khoảng trắng *: 'aaa*****'
'{:*<10}'.format('aaaa')
# căn giữa, thay khoảng trắng bằng +: '++++aaaa+++'
'{:+^10}'.format('aaaa')
```

Các phương thức của chuỗi

■ Các phương thức chỉnh dạng

- **capitalize** () : viết hoa chữ cái đầu, còn lại viết thường
- **upper** () : chuyển hết thành chữ hoa
- **lower** () : chuyển hết thành chữ thường
- **swapcase** () : chữ thường thành hoa và ngược lại
- **title** () : chữ đầu của mỗi từ viết hoa, còn lại viết thường

■ Các phương thức căn lề

- **center** (width [, fillchar]) : căn lề giữa với độ dài width
- **rjust** (width [, fillchar]) : căn lề phải
- **ljust** (width [, fillchar]) : căn lề trái

Các phương thức của chuỗi

- **Các phương thức cắt phần dư**
 - **strip**([chars]) : loại bỏ những ký tự đầu hoặc cuối chuỗi thuộc vào danh sách [chars], hoặc ký tự trống
 - **rstrip**([chars]) : làm việc như strip nhưng cho bên phải
 - **lstrip**([chars]) : làm việc như strip nhưng cho bên trái

- **Tách chuỗi**
 - **split**(sep, maxsplit) : tách chuỗi thành một danh sách, sử dụng dấu ngăn cách sep, thực hiện tối đa maxsplit lần
 - Tách các số nhập vào từ một dòng: `input("Test: ").split(',')`
 - **rsplit**(sep, maxsplit) : thực hiện như split nhưng theo hướng ngược từ phía cuối chuỗi

Các phương thức của chuỗi

■ Các phương thức khác

- **join(list)** : ghép các phần tử trong list bởi phần gạch nối là nội dung của chuỗi, ví dụ: `'-'.join(('1', '2', '3'))`
- **replace** (old, new [,count]) : thế nội dung old bằng nội dung new, tối đa count lần
- **count**(sub, [start, [end]]) : đếm số lần xuất hiện của sub
- **startswith**(prefix) : kiểm tra đầu có là prefix không
- **endswith**(prefix) : kiểm tra cuối có là prefix không
- **find**(sub[, start[, end]]) : tìm vị trí của sub (-1: không có)
- **rfind**(sub[, start[, end]]) : như find nhưng tìm từ cuối
- **islower()** , **isupper()** , **istitle()** , **isdigit()** , **isspace()**

List (danh sách)

Giới thiệu và khai báo

- **List** = dãy các đối tượng (một loại **array** đa năng)
- Khai báo trực tiếp bằng cách liệt kê các phần tử con đặt trong cặp ngoặc vuông ([]), ngăn cách bởi phẩy

[1, 2, 3, 4, 5] # list 5 số nguyên

['a', 'b', 'c', 'd'] # list 4 chuỗi

[[1, 2], [3, 4]] # list 2 list con

[1, 'one', [2, 'two']] # list hỗn hợp

[] # list rỗng

- Kiểu chuỗi (**str**) trong python có thể xem như một list đặc biệt, bên trong gồm toàn các **str** độ dài 1

Khởi tạo list

- Tạo list bằng constructor

```
l1 = list([1, 2, 3, 4]) # list 4 số nguyên
l2 = list('abc') # list 3 chuỗi con
l3 = list() # list rỗng
```

- Tạo list bằng list comprehension

```
# list 1000 số nguyên từ 0 đến 999
X = [n for n in range(1000)]
# list gồm 10 list con là các cặp [x, x2]
# với x chạy từ 0 đến 9
Y = [[x, x*x] for x in range(10)]
```


Phép toán, chỉ mục và cắt

- Giữa **list** và **str** có sự tương đồng nhất định
 - List cũng hỗ trợ 3 phép toán: ghép nối (+), nhân bản (*) và kiểm tra nội dung (in)
 - List sử dụng hệ thống chỉ mục và các phép cắt phần con tương tự như str

- Điểm khác biệt là nội dung của list có thể thay đổi

```
l1 = list([1, 2, 3, 4])
```

```
l1[-1] = list('abc')
```

```
print(l1)
```

```
# [1, 2, 3, ['a', 'b', 'c']]
```

Các phương thức của list

Một số phương thức thường hay sử dụng

- **count(sub, [start, [end]])** : đếm số lần xuất hiện của sub
- **index(sub[, start[, end]])** : tìm vị trí xuất hiện của sub, trả về ValueError nếu không tìm thấy
- **clear()** : xóa trắng list
- **append(x)** : thêm x vào cuối list
- **extend(x)** : thêm các phần tử của x vào cuối list
- **insert(p, x)** : chèn x vào vị trí p trong list
- **pop(p)** : bỏ phần tử thứ p ra khỏi list (trả về giá trị của phần tử đó), nếu không chỉ định p thì lấy phần tử cuối .

Các phương thức của list

Một số phương thức thường hay sử dụng

- **copy()** : tạo bản sao của list (tương tự list[:])
- **remove(x)** : bỏ phần tử đầu tiên trong list có giá trị x, báo lỗi ValueError nếu không tìm thấy
- **reverse()** : đảo ngược các phần tử trong list
- **sort(key=None, reverse=False)** : mặc định là sắp xếp các phần tử từ bé đến lớn trong list bằng cách so sánh trực tiếp giá trị

```
x = "Nguyen Van An".split()  
x.sort(key=str.lower)  
print(x)
```

Tuple (hàng)

Tuple là một dạng read only list

- **Tuple** = dãy các đối tượng (list), nhưng không thể bị thay đổi giá trị trong quá trình tính toán
- Như vậy str giống tuple nhiều hơn list
- Khai báo trực tiếp bằng cách liệt kê các phần tử con đặt trong cặp ngoặc tròn (), ngăn cách bởi phẩy

```
(1, 2, 3, 4, 5) # tuple 5 số nguyên  
( 'a', 'b', 'c', 'd' ) # tuple 4 chuỗi  
(1, 'one', [2, 'two']) # tuple hỗn hợp  
(1,) # tuple 1 phần tử  
() # tuple rỗng
```

Tạo Tuple

Ví dụ:

```
# Empty tuple
```

```
my_tuple = ()
```

```
print(my_tuple)
```

```
# Tuple having integers
```

```
my_tuple = (1, 2, 3)
```

```
print(my_tuple)
```

```
# tuple with mixed data types
```

```
my_tuple = (1, "Tri tue nhan tao", 3.4)
```

```
print(my_tuple)
```

```
# nested tuple
```

```
my_tuple = ("Friend", [8, 4, 6], (1, 2, 3))
```

```
print(my_tuple)
```

()

(1, 2, 3)

(1, 'Tri tue nhan tao', 3.4)

('Friend', [8, 4, 6], (1, 2, 3))

Index (chỉ mục) của Tuple

Toán tử index [] để truy cập vào một phần tử của tuple.
Index bắt đầu từ 0

Truy cập các phần tử tuple bằng cách lập
indexing

```
my_tuple = ('b', 'e', 'r', 'm', 'i', 'k')
```

```
print(my_tuple[0])
```

```
print(my_tuple[4])
```

b

i

Tuple và list nhiều điểm giống nhau

- Tuple có thể tạo bằng constructor hoặc tuple comprehension (*bao quát*)
- Tuple hỗ trợ 3 phép toán: **+**, *****, **in**
- Tuple cho phép sử dụng chỉ mục và cắt
- Các phương thức thường dùng của tuple
 - **count(v)** : đếm số lần xuất hiện của v trong tuple
 - **index(sub[, start[, end]])** : tương tự như str và list
- Tuple khác list ở điểm nào?
 - *Chiếm ít bộ nhớ hơn*
 - *Nhanh hơn*

Range (miền)

Range là một tuple đặc biệt?

- Chúng ta đã làm quen với range khi dùng vòng for
 - **range(stop)** : tạo miền từ 0 đến stop-1
 - **range(start, stop[, step])** : tạo miền từ start đến stop-1, với bước nhảy là step
 - *Nếu không chỉ định thì step = 1*
 - *Nếu step là số âm sẽ tạo miền đếm giảm dần (start > stop)*
- Vậy range khác gì một tuple đặc biệt
 - Range chỉ chứa số nguyên
 - Range nhanh hơn rất nhiều
 - Range chiếm ít bộ nhớ hơn
 - Range vẫn hỗ trợ chỉ mục và cắt (nhưng khá đặc biệt)

THANK YOU

THS. VƯƠNG XUÂN CHÍ

VXCHI@NTT.EDU.VN

0903 270 567